

KORAK NAPREJ V PRENOVI

Dejavnost Arhitekturnega muzeja na Fužinskem gradu se začela že leta 1989, ko se je mesto Ljubljana odločilo, da bo skrbelo za stalno Plečnikovo pariško razstavo in od leta 1991, ko so začeli obnavljati grad. Doslej je obnovljenega 60 % gradu. Ravnatelj Arhitekturnega muzeja dr. Peter Krečič je povedal, da so vsopodujeni po veliki polemiki, ki so jo izdali v posebni publikaciji z naslovom Javna pravda Arhitekturnega muzeja, izdali pozitivno informacijo o separatu revije Lukas. Publikacija z naslovom Arhitekturni muzej: Pridobljena področja za slovensko muzealstvo povzema dejavnost Arhitekturnega muzeja od ustanovitve in preselitve na Fužinski grad.

Nova področja slovenskega muzealstva so arhitektura, oblikovanje, urbanizem, risba in fotografija. Te stroke je Arhitekturni muzej ozaveštel kot muzejske stroke. Vsak pisan dokument, fotografija, načrt, risba film, video, ki pričuje o arhitekturi je del kulturne dediščine. Arhitekturni muzej je tako v dvajsetih letih delovanja izoblikoval svoj predmet preučevanja. Pri tem pa je bil najbolj žgoč problem dediščina, ki ostaja pri zasebnikih. Mestni in državni arhiv pobereta vse tisto iz uradov, kar jim po zakonu pripada po določenem času. Kar pa nastaja v zasebnih zbirkah in na domači mizi arhitekta, pa ne zajame nobena institucija. Arhitekturni muzej je izdelal metodologijo, tako da je doslej pridobil petnajst zapuščin umrlih arhitektov in s tem rešil zbirke gradiva, ki sicer ne bi mogle nikdar priti v javne zbirke ali arhive. Arhitekturni muzej formalno še ni nacionalna institucija, po sami dejavnosti pa dejansko že je, saj se ukvarja z arhitekturno dediščino celotnega slo-

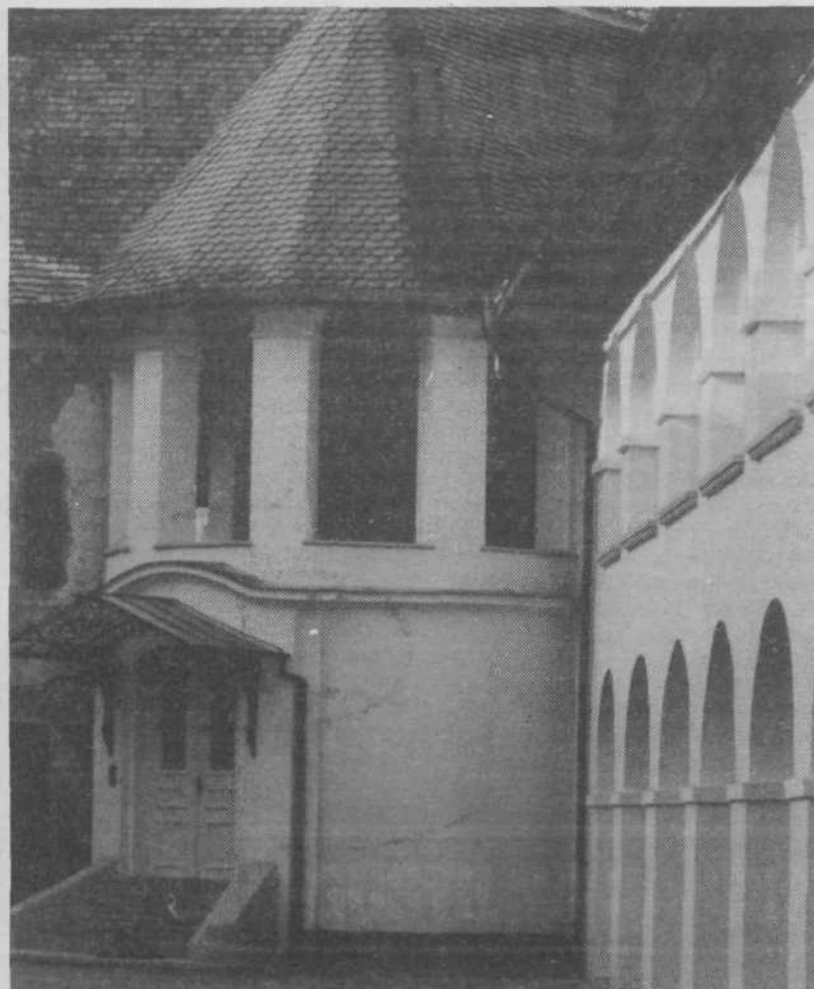
venskega prostora. Plečnikova stalna razstava je le del dejavnosti.

Naloga Arhitekturnega muzeja je postaviti stalno zbirko arhitekture in oblikovanja od prazgodovine do današnjih dni na našem prostoru. V pritličju bo razstava obravnavala obdobja do 20. stoletja, v nadstropju pa moderno, ki je za nas še posebej pomembna, ker premoremo kot majhen narod kar tri podobna imena: Fabijanija, Plečnika in Ravnika. Arhitekturni muzej se čuti dediča preteklosti Fužinskega gradu, se pravi družine Kysel, ki je grad zgradila v 16. stoletju in družine Trpinc, ki je grad ponovno oživila. Muzealci so ob preučevanju novih virov ugotovili, da je Janez Kysel, ki je grad dogradil, dal s posebno poslikavo svojemu družbenemu statusu viden umetnostni okvir. Grad je bil zgrajen po italijanskih vzorih, vendar v detajlih ni dosegel italijanske renesančne kakovosti. Detajli so grobi in dodatno obogateni s poslikavami. Vse to so upoštevali pri sedanjih prenovi. Gradu zato niso opremjali

z marmorji in z dragocenimi bronastimi ali medeninastimi poudarki, ampak so uporabljali opeko, kovano železo in les. Grad obnavljajo na podlagi izhodišče spomeniške službe. Tu je treba omeniti arhitekta Petra Gabrijeleča in konzervatorki Mojco Arh in Stašo Blaženič Džura, ki sta poskrbeli za izhodišča prenove v samem elaboratu pred prenovo gradu.

V gradu je torej muzejska uprava z ravnateljstvom, tajništvo in računovodstvom, kustodiat za industrijsko oblikovanje, zgodovino arhitekture in urbanizma, grafično oblikovanje in fotografijo in muzejska knjižnica. Poleg muzejske dejavnosti delujejo v gradu gostišče in dve založniški podjetji. Preprosti izračun je namreč pokazal, da mesto in država ne bosta mogla poravnati stroškov vzdrževanja, zato so nekaj prostorov oddali v najem. Posebna publikacija revije Lukas govori o razvoju in usmeritvah arhitekturnega muzeja, o njegovih delovnih enotah, zgodovini gradu in načelih prenove o razstavi Jožeta Plečnika v Fužinskem gradu, objavljen je popolni katalog razstavljenih Plečnikovih del, tu pa sta še članka o Plečnikovi hiši v Trnovem in o bivalni industrijskega oblikovanja.

MARIJAN KOVAČEVIČ-BELTRAM

Stopničasti stolp je novi vhod v Arhitekturni muzej. Stolp je prispevek zadnjih Trpinčevih naslednikov iz konca 19. stoletja.

(Fotografija Borut Krajnc)

ZALOŽNIŠKA DEJAVOST V FUŽINSKEM GRADU

V Fužinskem gradu je pred tremi leti najela prostore založba Rokus, ki se med drugim v sodelovanju z Arhitekturnim muzejem ukvarja s Plečnikovo zapuščino. Pred dvema letoma so izdali odmevno knjigo Plečnikovi kelih, pred kratkim pa še grafično mapo Plečnikovih dunajskih risb. Poleg te založniške dejavnosti pa so se odločili za projekt izdajanja replik Plečnikovih razstavnih predmetov iz Arhitekturnega muzeja. Do zdaj so izdali tri replike, vse tri pa so vliili v bron. To so medaljon in ploščice z dekorativnimi vejicami ter dva kozlička.

Rok Kvaternik poudarja, da je osnovni založniški program založbe Rokus izdajanje šolske literature. Gre za vadnice slovenskega jezika za šesti, sedmi in osmi razred, iz katerih se učijo vsi učenci v Sloveniji. V srednješolskem programu izdajajo priljubljeno zbirko pregleda književnosti

prof. Andrijana Leha, ki je včasih učil na Bežigradski gimnaziji, učitelji v srednjih šolah pa so predavali po njegovih skriptih. Doslej so izšli trije zvezki, četrti od petih pa bo predvidoma izšel januarja. Novost, ki jo pripravljajo, je zbirka o pregibnih besednih vrstah avtorice Mirjane Furlan,

namenjena pa bo dijakom tretjih razredov srednjih šol. Med šolskimi gradivi so izdali prvi ekološki učbenik za tretji in četrti razred osnovnih šol. Založba Rokus izdaja tudi knjige z drugačno tematiko. Ena od takšnih knjig je delo dr. Andreja Gosarja Sodobna socialna etika. Avtor je knjigo pisal med in po drugi svetovni vojni, vendar jo je moral zaradi preganjanja prejšnjega režima skrivati. Pred kratkim so začeli izdajati zbirko Nalepi, odlepi. To je popularna zbirka floridske firme Safari, namenjena pa je otrokom. Nalepke lahko uporabijo večkrat, s tem pa krepijo svojo domišljijo in kreativnost.

Gospod Kvaternik je še povedal, da so v Fužinskem gradu od začetka obnove, in da jim ambijent ustreza tako za njihov način dela in po komfortnosti kot po komunikacijskih možnostih.

MKB

OHRANJAMO IN BOGATIMO NAŠO SAKRALNO KULTURNO DEDIŠČINO

Prihodnje leto se bomo spominjali 100-letnice ljubljanskega potresa, ki je med drugim hudo poškodoval tudi cerkev Device Marije v Polju. Zvonik in del cerkve so morali takrat porušiti, nato pa so cerkev podaljšali in ji prizidali dva zvonika. Čez tri leta, 10. oktobra 1997, bo 100-letnica posvetitve obnovljene cerkve.

Župnijski pastoralni svet (ŽPS), ki deluje že štirinajsto leto, je anketiral farane, kako naj bi se pripravili na jubilej. Večina želi, naj bi obnovili notranjščino in zunanjščino cerkve, pa tudi župnišče, ki je bilo zgrajeno že 1781. leta, dve leti pred ustanovitvijo župnije.

Restavratorki so že obnovili oltarje. V glavnem oltarju je lepa slika Marije-

nega vznebovzeta, ki jo je naslikal Franc Kurz zum Thurn und Goldenstein (1807-1878). Znana je njegova upodobitev pesnika Prešerna. Sedaj obnavljajo slike križevnega pota, delo Matevža Langusa (1792-1855). Umetnik jih je dokončal v letu svoje smrti. O tem priča letnica na zadnji, 14. postaji.

K obnovi cerkve sodijo tudi orgle. Prvotne so bile stare že več kakor sto let in jih je vzela prva svetovna vojna. Že leta 1929 so začeli s pripravami za nakup novih, pa so takrat gradili kaplanijo in cerkvi prizidali stranske kapele, nato pa je prišla vojna. Po vojni so v cerkev prenesli orgle iz kapele iz zavetišča sv. Jožefa, ki pa niso bile narejene za tako veliko cerkev in so zato premajhne. Za veliko poljsko cerkev bi bile primerne orgle, ki bi imele vsaj 30 registrov.

Okvirni predračun za navedena dela je precej visok, presega petdeset milijonov tolarjev. Ustanovili smo investicijski sklad, v katerega zbiramo sredstva za obnovo cerkve in nove orgle.

S temi načrti želimo seznaniti vse krajane, tudi tiste, ki niso redni obiskovalci naše cerkve, so pa ljubitelji kulturne dediščine in želijo to, kar so ustvarili naši predniki, dobro vzdrževano in še obogateno izročiti prihodnjim rodovom.

K sodelovanju in sponzorstvu prav posebno vabimo vse podjetnike in obrtnike, pa tudi politične organizacije, od katerih pričakujemo moralno in materialno podporo.

Naj naš prispevek ne izzveni kot prosjačenje, ampak naj bo veselo sporočilo, da smo ljudje dobre volje pripravljene žrtvovati za kulturo tudi nekaj časa in materialnih dobrin.

Gospodarska komisija pri ŽPS, Polje

OBVESTILO ABONENTOM

Ker je otroška predstava TIČEV JAKA (uprizoriti bi jo moralo gledališče iz Celja) v soboto, 10. 12. 94, ob 16. uri, odpadla zaradi bolezni v ansamblu, obveščamo vse abonente in druge obiskovalce, da BO TIČEV JAKA NA SPOREDU V SOBOTO, 7. JAN. 1995 ob 16. uri v veliki dvorani kulturnega doma Španski borci, Zaloška 61, Ljubljana. Za neljubo odpoved festivalske predstave se vsem skupaj iskreno opravičujemo, a ko poseže bolezen vmes, smo vsi nemočni. Zahvaljujemo se za razumevanje.

Direktor KD: Iztok Valič

V založki knjižnici, enoti Jožeta Mazovca, je bila 8. decembra slovesno odprta razstava likovnih del slikarke Majde Kočar. Bogat kulturni program so pripravili učenci 4. c razreda osnovne šole Martina Krpana, OŠ Pirniče, sopranistka Venesa Stare, pesnik Milan Kristan in slikarka Majda Kočar. Razstava bo odprta do 7. januarja 1995.

NAŠI FOTOGRAFI V DEUTSCHLANDSBERGU

Zaradi pomanjkanja pisateljskega peresa v fotosekciji KUD Vide Pregarc so vesti o našem delovanju bolj redke. Zato ne bo odveč spomniti, da delujemo že nepretrgoma 16 let. Ob lastnem ustvarjalnem delu, pomoči mentorja Dr. Tihomirja Pinterja in finančni podpori dosedanje občinske Zveze kulturnih organizacij smo dosegli že številne mednarodne uspehe. Intenzivnost delovanja članov pa iz leta v leto narašča.

V tako dragi dejavnosti, kot je fotografija, je izredno težko dosegati nadpovprečne rezultate. Ustvarjalnost vsakega ljubiteljskega fotografa je zelo hitro omejena z dragim nakupom fotografske opreme in materiala. Zato gre na tem mestu moja zahvala v imenu vseh članov sekcije g. Maksimiljanu Štimcu in Franciju Građišku, predstavnikoma ZKO in dosedanjim organom občine Lj. Moste-Polje, ki so naše delovanje tudi finančno podprli.

V številnih urah brezplačnega dela predvsem nekaterih članov sekcije smo ob omenjeni finančni podpori dokončali projekt opremljanja manjše temnice in fototeleje. Člani si v zadnjem času s praktičnimi tečaji v temnici in ateljeju zelo hitro

širimo fotografsko znanje. V Fotosekciji KUD Vide Pregarc smo pred štirimi leti začeli iskati prijateljske klube v zamejstvu. Spoznali smo soroden klub v avstrijskem mestu Deutschlandsbergu, ki ima svojo fotogalerijo v mestnem kulturnem domu.

Simpatičnemu in zgovornemu voditelju kluba, g. Erichu Nauschnigu, je Slovenija zelo pri srcu. Letos spomladi sva predsednika obeh klubov podpisala listino o prijateljstvu in sodelovanju. S fotoklubom Naturfreunde Deutschlandsberg si redno izmenjujemo klubske razstave in izmenoma pripravljamo fotografske delavnice v obeh državah.

Se poseben izziv za moščanske fotografe je vsakoletni mednarodni fotografski natečaj, ki ga v Deutschlandsbergu organizirajo na določeno temo. Ocenjevalno komisijo sestavljajo različni avstrijski foto-

grafi, najboljša dela pa so razstavljena v galeriji Koralm. Letošnji tematski naslov natečaja se je glasil: »Življenjsko okolje gozd«. Udeležilo se ga je 57 fotografov iz Nemčije, Slovenije, Hrvaške, Madžarske, Švice in Avstrije.

Na natečaju je sodelovalo pet fotografov moščanske fotosekcije. Trem se je uspelo uvrstiti na razstavo. Tihomir Pinter, Dušan Jež in Janez Koršič predstavljamo Slovenijo, vsak s po štirimi deli v črno-beli tehniki.

Ob tem naj omenim zanimivost: po pravi eksploziji barvnih fotografij pred nekaj leti je spet prišel čas za črno-belo fotografijo. Kot da so se nekateri fotografi naveličali sveta barv in se spet počasi vračajo v svet črno-bele fotografije.

Na svečanem odprtju razstave, ki je bila 26. novembra, smo že dobili razpis za naslednjo razstavo. »Močvirja in biotopi« je njen tematski naslov. Zanimiv izziv za fotografe, ki smo s svojim nevsiljivim delovanjem vedno bili tudi dosledni varuhi in občudovalci naravnega okolja.

DUŠAN JEŽ
Predsednik KUD Vide Pregarc

Dušan Jež: »V GOZDU II.«